

3

– Laskeudumme Kemi-Tornion lentokentälle. Matkustajia pyydetään kiinnittämään turvavyöt...

DC-3 kaarsi vasemmalle. Leo katsoi ikkunasta ja näki alapuolellaan lähestyvän uuden kiitoradan valkoiset reunaviivat ja mustan asfaltin. Kiitoratojen selkeät linjat muodostivat vastakohdan joen rikkonaiselle rannalle ja sitä reunustaville rakennusryppäille, jotka täplittivät maisemaa epämääräisinä saarekkeina.

Vasta kun kone pudotti lisää korkeutta ja haki oikean suunnan, hän tajusi, että Kemijoen oudolta näyttänyt pinta olikin täynnä puutavaraa. Niitä on noin paljon! Uskomatonta! Oli päätoimittaja maininnut uittomiesten lakosta, ja oli hän lukenut siitä lehdistäkin pikku-uutisia, mutta ei hän tällaista ollut osannut kuvitella. Kilometritolkulla yläjuoksulta uitetut tukit täyttivät mahtavan virran ääriään myöten. Puomit kaartuivat puutavaran voimasta, mutta estivät kuitenkin tukkeja runtelemasta voimalaitos- ja patokompleksia ja karkaamasta merelle. Ihmiskäsiä ei ollut enää ohjaamassa niitä sahoille ja sellutehtaille, joten virta oli painanut ne oman tahonsa mukaiseen järjestykseen. Muutama laiva oli ankkuroitu redille. Ne kai odottivat lastiaan, mutta näillä näkymin turhaan. Tuota sumaa ei niin vain selvitetä. Leo ymmärsi, että vain ilmasta sai todellisen käsityksen siitä, millaisessa tilassa joen alajuoksu oli.

Kone painui alemmaksi ja kuva virrasta katosi. Viimeinen näkymä oli toistensa päälle ajautuneet järeät tukit. Niitä täytyi olla monessa kerroksessa. Miten suma oli mahdollista selvittää, ja kuinka kauan se veisi? Oliko se edes mahdollista purkaa ihmisvoimin?

Helle iski täydellä voimallaan, kun hän astui ulos. Uusi lentoasema oli valmis. Saksalaiset olivat Lapin sodan päät-

teeksi polttaneet myös lentoaseman niin kuin monet muutkin Lapin rakennukset ja rikkoneet kentän pinnan. Kun hän vuosi sitten oli käynyt Kemissä, niin silloin kiitoradat oli jo korjattu, mutta asiat olivat hoituneet vielä silloin parakissa. Hän jäi rakennuksen varjoon ja tunsi, kuinka kainalot kastuivat. Hän lasi matkalaukun jalkojensa juureen ja asetti päällystakin laukun päälle. Hänen teki mieli riisua myös puvun takki ja antaa tuulenvireen kuivatella ihoa, mutta samassa vapaa taksi ajoi paikalle.

Merihovi oli uusi hotelli, ollut vasta muutaman kuukauden toiminnassa. Modernin rakennuksen laajat lasipinnat kiinnittivät huomiota. Avaran aulan lattialaattoja koristivat meduusat ja muut meren elävät. Vastaanottotiskin takana hääri pieni vikkela mies vahtimestarin merkit tumman takin käänteissä. Mies lienee neljäkymmenen tienoilla, tummahiuksinen, ystävällinen hymy huulilla.

Leo kirjoitti tietonsa vieraskirjaan ja majoittui huoneeseensa. Aurinko helotti isosta ikkunasta suoraan sisään. Hän manasi mielessään ja veti verhot ikkunan eteen. Ripustettuaan vaihtovaatteet vaatekomeroon hän pakeni huoneestaan.

Toisen kerroksen ruokasalin ovet olivat auki, joten Leo pani merkille, että useimmat pöydät oli miehitetty. Hän laskeutui ala-aulaan, asetti avaimen palvelutiskille ja totesi:

– Talo taitaa olla melko täysi.

– Lehtimiehiä valtaosa. Ovat tulleet ihmettelemään lakkoa. Tuo tukkisuma on saanut toimittajia liikkeelle naapurimaita myöten, vahtimestari sanoi, ja kädet siirtelivät tiskillä olevia toimistotarvikkeita kuin eivät pystyisi olemaan lainkaan rauhassa.

– Lakolle ei taida loppua näkyvä? Leo arveli.

Liike pysähtyi. – Pahenee vaan. Kuulin äskettäin, että niillä on huomiseksi suunnitteilla suuri kokous. Joka päivä niillä on marsseja ja kokouksia. Vahtimestari nyökkäsi toisen kerroksen ruokasalin suuntaan ja jatkoi: – Helsingin koneessa tuli pari ammattiyhdistysmiestä. Tulivat varmaan agitomaan lakkolaisia.

Leo oli huomannut ruokasalissa paitasillaan istuvia kiil-

täväkasvoisia miehiä, takki tuolin selustalla, solmio löysätynä. Hän oli nähnyt heidät aamukoneessa.

– Toimittaja taidat olla sinäkin? Vahtimestari jatkoi.

– Niitähän minä, Leo myönsi. – Pitäisi käydä Kemi-yhtiön pääkonttorissa. Mitä sinne on matkaa? Voisin vaikka kävellä.

– Parasta mennä taksilla. Kaikki eivät nyt pidä vieraista kasvoista. Lehdissä on ollut kaikenlaisia juttuja. Matkalla saatat törmätä porukoihin, jotka ovat maistelleet miestä väkevämpää, eikä niistä aina tiedä, mitä saavat päähänsä. Luulevat vielä, että kirjoitat lakkoa vastaan. Sitten mies vilkaisi Leon kookasta olemusta ja jatkoi: – Ei sinun kimppuusi hevin käydä, mutta auto olisi pienimmän riesan tie. Minä soitan auton, vahtimestari sanoi ja katsoi Leoa. Kun tämä nyökkäsi, niin mies tarttui luuriin.

Leo meni ulos varjoon odottamaan. Hän tiesi hyvin, ettei ehkä tapaisi vielä tänään ketään, jota haastatella, mutta hänen tarkoituksensa olikin tutustua tilanteeseen ja sopia tapaamisista. Läheisen rautatieaseman aukiolla seisoskeli miesporukoita. Aika ajoin kuului voimakasta huutoa. Leon mieleen tuli, että vahtimestari saattoi olla oikeassa, mitä tuli ainakin joidenkin lakkolaisten aggressiivisuuteen.

Pian hotellin eteen kaarsi vanha Popeda. Taisi olla sotaa edeltävää mallia. Kuski tönäsi matkustajan puoleisen etuoven auki ja huikkasi, että sinäkö tarvitset taksia. Leo astui lähemmäksi, myönsi ja istui etupenkille.

– Kemi-yhtiön pääkonttorille pitäisi päästä.

– Karihaaraan, kuski totesi ja käänsi koelautaan kiinnitetyn ”Vapaa” kyltin alas.

Vaihteet rahisivat, mutta auto ampaisi liikkeelle. Leo huomasi, että ajettiin Pajusaarentietä ja että yksi Kemijoen suiston sivuhaaroista juoksi vieressä.

– Täällä puhutaan vain yhtiöstä. Kaikki tietävät, mitä firmaa silloin tarkoitetaan, kuski opasti. – Oletko menossa neuvottelemaan?

– Lehtijuttua pitäisi tehdä.

– Ajattelin vain, kun neuvottelijoita ja välitysmiehiä hyp-

pää milloin pääkonttorissa, milloin työväentalolla.

Mies oli hetken vaiti, mutta jatkoi sitten:

– Arvasin, ettet sinä mikään välitysmies ole, sillä heikäläisillä on yleensä aika valmiiksi sovittuna. Eikä vuorineuvoskaan ole paikalla. Lähti aamutuimaan perheensä kanssa Tornion suuntaan. Taksikopilla puhuivat, että taisi mennä paikoon Haaparantaan. Eivät naisetkaan tavanneet vuorineuvosta, vaikka yrittivät heti aamusta päästä juttusille.

– Naiset? Leo kummasteli. – Jokin lähetystö vai?

– Monen sadan naisen kulkue kävi vaatimassa palkkojen palauttamista ennalleen. Kuulin, että oli luvattu neuvotella, mutta vain oman osaston jäsenten kanssa. Yhtiö ei halua neuvotella Helsingistä tulleiden politrukkien kanssa.

Leo ei tuntenut tapauksen yksityiskohtia, mutta hänen mielessään vahvistui ajatus, että Kemin tapausta johdettiin Helsingistä.

– Marssit eivät taida loppua tähän, hän totesi.

Huomenna täällä voi olla melkoinen hulina. Vaikka ei siinä mitään ihmeellistä ole. Täällä on marssittu ja kokoustettu jo toista kuukautta.

– Kuinka paljon lakkolaisia on?

– Kyllä niitä on tuhansia. Jotkut puhuvat viidestä tuhannesta. Se on sellainen mukava pyöreä luku, joka helposti säpsäyttää vieraita. Kaikki työläiset täällä ovat lakossa. Tai melkein kaikki. Veitsiluodossa ollaan edelleen töissä.

Auto pysähtyi kolmikerroksisen funkkistalon kohdalle. Kuljettaja sanoi, että siinä se pääkonttori on ja että jääkö hän odottamaan.

Talon tienoo näytti rauhalliselta, joten naiset olivat jo läheneet. Leo ei tiennyt, kuinka kauan häneltä menisi, joten parempi, että taksi lähtisi. Hän maksoi kyydin ja astui ulos.

– Siinä pylväässä on ilmoitus lakkokokouksesta, kuljettaja huikkasi. – Niitä on levitetty pitkin kaupunkia, ja kovaäänisauto on kailottanut tänäänkin, että kokoukseen on syytä tulla. Se on Suomi-Neuvostoliitto-Seuran auto. Vaikka ei sen kyljessä mitään nimeä mainita. Minun mielestäni se on seuran sihteerin auto. Jostain se on kaiuttimet hankkinut.